Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·-

Slovenski dom

Štev. 159. V Ljubljani, sobota 16. julija 1938. Leto III

Nenadni politični obisk voditelja gdanskih narodnih socialistov Foersterja v Londonu:

Pred združitvijo Gdanska z Nemčijo

London, 16. julija. Včeraj je odpotoval iz Londona voditelj nemške narodno-socialistične stranke v Gdansku Foerster, ki se je mudil v angleški prestolnici dva dni. Obiskal je več vodilnih angleških političnih osebnosti iz okolice predsednika vlade in zunanjega ministra Halifaxa, bivšega zunanjega ministra Cuchilla, vojnega ministra Horo Belisha in več poslancev. Z njimi se je razgovarjal o morebitni priključitvi svobodnega mesta Gdanska k Nemčiji. V Gdansku imajo že dalje časa izključno oblast in večino v mestnem svetu narodni socialisti ter je vsa uprava in javno življenje organizirano po nemškem vzorcu. Zaradi tega je po mišljenju Foersterja in nemških vodilnih krogov priključitev tega mesta, ki je po sklepu miru postalo svobodna država, k Nemčiji samo formalno, zunanje vprašanje. Foerster je prišel v London proizvodovat, kakšno stališče bi zavzela o morebitni priključitvi Anglija.

Angleški uradni krogi so Foersterju, kakor že prej dvakrat voditelju čeških Nemcev Henleinu, svetovali skrajno zmernost ter mu izjavil, da Anglija ne more začeti nobene politične akcije, s katero bi zahtevo gdanskih narodnih socialistov podprla. Nemški voditelji in narodni socialisti v Gdansku se morajo o priključitvi sporazumeti najprej s Poljsko, ki je pri tem neposredno prizadeta.

Pariz, 16. julija. Vodilni francoski politični krogi menijo, da je Foerster obiskal London zato, da bi angleški vladi pojasnil trdni namen Nemčije, da čimprej vzpostavi svojo oblast nad Gdanskom. Foerster se je pred odhodom v London ustavil v Berlinu in imel tam važne informativne posvete. Francoski krogi poudarjajo, da so Nemci v Gdansku vztrajno in po načrtu zavzemali postojanko za postojanko ter polagoma spravili vso oblast v mestu v roke narodnih socialistov. Vse nemške stranke razen narodno-socialistične so v mestu razpuščene in prepovedane. Ostala je samo še poljska stranka kot zastopnica poljske manjšine. Tej so pripravljeni narodni socialisti dati v mestnem svetu tri odbornike, poljski manjšini pa po morebitni priključitvi mesta k Nemčiji zagotoviti pravice, kakršne ima poljska manjšina v ostali Nemčiji. Te pravice so zagotovljene po pogodbah med obema državama.

Ne izjavljajo pa ničesar, kaj misli o takem nemškem koraku Poljska.

Razgovor o položaju nemške manjšine v Romuniji je imel romunski zunanji minister Petrescu z nemškim senatorjem Rothom. O tem vprašanju so razpravljali tudi na seji vlade.

Razvoj velike Francove ofenzive

Pariz, 16. julija. Pri nadaljevanju velike Francove ofenzive proti Saguntu in Valenciji so nacionalistični oddelki včeraj na več mestih prekoračili cesto, ki drži iz Teruela v Valencijo in s tem pretrgali zvezo med obema kriloma vladne vojske.

Včeraj so ves dan divjali hudi boji okoli mesta Sariona, katero so nacionalisti predvčerajšnjim zavzeli, a so rdeče čete včeraj za nekaj ur iztrgale iz njihovih rok. Po krvavih bojih so nacionalisti mesto sinoči spet osvojili

Nacionalistične čete so južno od Puebla Valverde nad cesto, ki vodi proti Saguntu včeraj napredovale in zavzele nekaj republikanskih postojank, ki so bile močno utrjene. Levo krilo nacionalističnih oddelkov je prekoračilo danes popoldne reko Rio Albentoza, na katere levem bregu se je sovražnik močno utrdil, ko je zavzel ta važen prometni vozel zahodno od Albentoze. Rdeče čete nudijo ogorčen odpor, ki pa vsekakor ni bil zadosten. Njihovi oddelki so popolnoma neorganizirani. Legionarsko letalstvo je bilo zelo delavno.

Amerika slavi Hughesov polet okoli sveta

in poudarja njegov pomen za trgovinski in potniški promet po zraku

Newyork, 16. julija. AA. Havas: Računajo, da je bilo na ulicah, koder se je vozil Hughes s tovariši nad dva milijona oseb, ki so navdušeno pozdravljali letalca. V občinski palači je Hughes rekel:

Moj polet je bil posvečen velikemu bratstvu med vsemi letalci. Ta polet naj dokaže človeštvu, kakšno sredstvo miru je lahko letalstvo. Naš trud in materialni izdatki so poplačani.

Nato je še rekel, da je on proti temu, da bi letalstvo bilo v službi vojne. Upa, da se bodo združili vsi letalci sveta, se zavedali, da so iz mesa in krvi in sklenili, da hočejo preprečiti sleherno prelivanje krvi.

Vsi navzoči so Hughesov govor navdušeno pozdravili. Nato je bila večerja v Metropolitan klubu in tako je bil zaključen slovesni sprejem v Newyorku.

Newyork, 16. julija. AA. (DNB.) Ves newyorški tisk prinaša navdušene članke o sijajnem uspehu letalca Hughesa. Listi poudarjajo istočasno športni uspeh ter velik pomen tega poleta za trgovski letalski promet. Vsi listi so si edini v tem, da brzina 355 km na uro zagotavlja v prvi vrsti potniški in v drugi vrsti trgovski promet. Prav istočasno se da na tem poletu ocenjevati tudi napredek tehnike poletov od sijajnega Lindberghovega uspeha l. 1927. pa do danes.

Sinoči je Hughes izjavil, da je s poleta prinesel s seboj dnevnik, ki obsega 40 s strojem pisanih strani. V dnevniku so popisane vse podrobnosti o poletu. Hughes je dodal, da ni mislil potolči Postovega rekorda, ampak je samo hotel preizkusiti nove aparate. Izpopolniti je tudi hotel zemljevide o severni Sibiriji, ker so nekateri ameriški znanstveniki zapisali, da so nekatera pogorja v Sibiriji visoka 200 m, dejansko pa so visoka 3000 m in še več. Vse svoje življenje hoče sedaj posvetiti zboljšanju letalstva. Obžaloval je, da ni mogel položiti cvetja pred Postov spomenik. Množica mu je to preprečila. Nato se je zahvalil vsem, ki so ga pri tem poletu podpirali. Hughes je nato odšel v Newyork, kjer je prespal noč, danes pa bo slovesen sprejem na občini, nakar odpotuje Hughes v Washington.

Tajnik letalca Hughesa poroča, da znašajo stroški poleta okrog sveta 300.000 dolarjev. Od tega odpade 200.000 dolarjev kot kupnina za letalo.

Dr. Anton Korošec - častni občan mesta Maribora

Slavnostna seja mariborskega občinskega sveta

Maribor, 15. julija.

Mariborski občinski svet je imel nocoj svojo IV. redno sejo. Pogled na sejno dvorano pred pričetkom seje je pokazal, da se bodo obravnavale nocoj važne reči. Dvorano je krasila slika ministra dr. Antona Korošca, ovita z narodno trobojnico, občinski svetniki so bili v svečanih črnih oblekah, galerija pa je bila nabito polna občinstva. Po mestu se je že popoldne govorilo, da bo naš slovenski voditelj minister dr. Anton Korošec imenovan za častnega občana mariborskega mesta.

Po otvoritvi je mestni župan dr. Juvan objavil, da je prejel predlog za imenovanje dr. Korošca za častnega mariborskega člana. Ta predlog so podpisali vsi občinski svetovalci. V imenu tovarišev je ravnatelj Cirilove tiskarne, občinski svetnik Franc Hrastelj utemeljeval predlog sledeče:

Ko se Maribor in vsa severna Slovenija pripravljata, da proslavita 20 letnico naše narodne države kraljevine Jugoslavije in pokažeta ter dokažeta svojo zvestobo kraljevskemu domu, državi in narodu, se z globokim spoštovanjem spominjata prvega državotvorca in najboljšega narodnega delavca med nami, gospoda notranjega ministra dr. Antona **Korošca**. Minister g. dr. Anton Korošec je živel med nami v našem mestu mnoga leta od svoje mladosti kot dijak, bil je med nami kot neutrudljivi delavec narodne prosvete, kot član uredništva najstarejšega slovenskega tednika »Slovenskega gospodarja«. Kdor pregleduje letnike »Slovenskega gospodarja«, ko je bil g. dr. Anton Korošec urednik lista, bo našel v vsaki številki ono toplo vnemo, ono neomajno vztrajnost, ono neupogljivo voljo, ono preudarno doslednost, s katero je vodil svoj narod na bivšem Spodnještajerskem na politični, prosvetni in gospodarski poti razvoja. S tem svojim delom je on napravil Maribor že dolgo pred svetovno vojno za središče narodno-prosvetnega, političnega in gospodarskega življenja štajerskih Slovencev in s tem dvignil čast našega mesta ter ga obenem usposobil za narodno trdnjavo, katere niti prevratna vojna vihra leta 1918 ni premagala. Maribor je bil na ta prevrat duhovno pripravljen, bil je duhovno dovolj močan, imel je zvesto in neustrašeno zaledje — sad mnogoletnega dela našega narodnega voditelja. In ko je naš general Maister v usodnem trenutku pograbil za meč in organiziral samoodločbo Maribora in njegovega zaledja, je ta odločitev padla v dr. Koroščevi uredniški sobi v Tiskarni sv. Cirila in so mu bili na razpolago vsi dr. Koroščevi najožji sodelavci.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Vstaja v Palestini se nezadržno širi

Jeruzalem, 16. julija. AA. Havas: Po zadnjih poročilih je včerajšnji bombni atentat v Jeruzalemu zahteval 20 smrtnih žrtev. Ranjenih je bilo nad 100 oseb, med temi več težko.

Po tem strašnem atentatu se je ustavilo vse normalno življenje v mestu in mesto je kakor izumrlo. Razburjenje še ni ponehalo.

Po vesteh iz ostalih krajev se množe izgredi, ki samo povečujejo vtis splošne negotovosti.

Iz Nablusa poročajo, da so arabske tolpe s planin napadle posamezne angleške posadke in da je vsa policija stalno v pripravljenosti.

Pri eksploziji bombe v starem delu Jeruzalema je bilo ubitih 11 ljudi, med njimi nekaj žensk in otrok. Ranjencev je 15. Eksplozija je bila nenavadno močna in se je slišala po vsem mestu. Zaradi nje vlada velika vznemirjenost med prebivalstvom. Vojska in policija sta v pripravljenosti, da bi preprečili morebitne ponovne izgrede ter poskuse maščevanja nad Judi, kajti zdi se, da je to bombo vrgel nek Jud. Vsi mrtvi in ranjeni pri tej eksploziji so bili Arabci.

Jeruzalem, 16. julija. AA. (Havas.) Nemiri v Palestini trajalo še naprej. V Hajfi so se odigrali resni dogodki. Mnogo trgovin je oropanih, judovskih hiš pa požganih. V severnih in zahodnih krajih je bilo več terorističnih napadov. Telegrafske žice so pretrgane, blizu Ramleha je bilo napadenih več arabskih vasi. Prav tako so teroristi povzročili iztirjenje osebnega vlaka med Lido in Haifo. K sreči žrtev ni bilo, le promet je za nekaj časa prekinjen.

V Jeruzalemu, Tel-Avivu in Haifi je bilo razdeljenih mnogo nezakonitih judovskih letakov. V teh letakih pozivajo judovsko prebivalstvo na daljno borbo proti Arabcem in proti vojaškim in civilnim oblastem, ki ogražajo judovsko prebivalstvo, naj pomnoži in ojači svoj odpor.

20 mrtvih pri letalski nesreči v Italiji

Rim, 6. julija. AA. Letalo, ki opravlja redno službo med Cagliarijem na Sardiniji in Rimom, se je ponesrečilo s potniki in vso prtljago. Letalo je odletelo iz Cagliarija zjutraj ob 7.30 z 20 potniki in bi moralo priti v Rim ob 10.15. Uradno poročilo o nesreči pravi:

»Računati moramo s tem, da so potniki in posadka mrtvi. Med potniki je bila tudi sestra generala Valleja, državnega podtajnika v letalskem ministrstvu.«

Rim, 16. julija. AA. (Stefani.) Našli so ostanke vodnega letala, ki je vzdrževalo zvezo med Cagliarijem in Rimom in ki je izginilo. Potrjujejo, da je pri nesreči našlo smrt 16 potnikov in štirje člani posadke. Kot vzrok nesreče navajajo gosto meglo, v kateri je pilot izgubil vsako orientacijo.

Z veličastnih manifestacij ob mednarodnem mladinskem taboru v Ljubljani

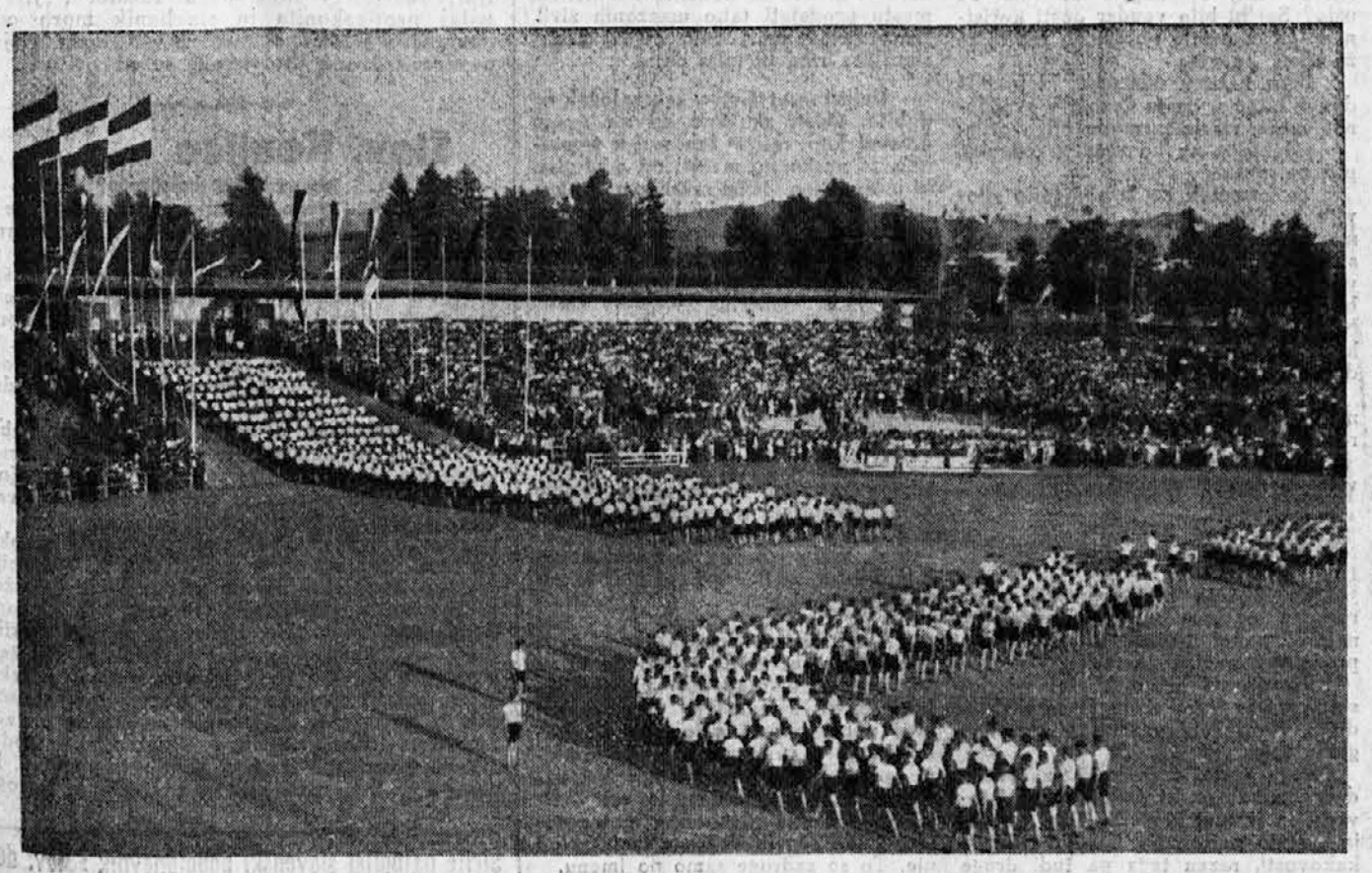

Vojska mladcev — ki je navdušila s svojim brezhibnim in čudovito lepim nastopom ogromne množice 29. junija popoldne, odhaja po nastopu v mogočnih vrstah s Stadiona

Vesti 16. julija

Predsednik turške republike Kemal Ataturk bo v začetku avgusta obiskal Aleksandreto in s tem potrdil turške pravice do te pokrajine.

Redno letalsko progo okoli sveta hoče začeti Nemec Bertram, ki je včeraj dopoldne odletel iz Berlina na pot, ki bo dolga čez 39 tisoč km.

V poveljstvu japonske vojske je prišlo do važnih osebnih sprememb in premestitev.

17 mednarodni pomorski kongres bo leta 1940 v Berlinu na povabilo nemške vlade.

Finski zunanji minister Holsty že nekaj dni biva v Londonu in je imel več važnih sestankov z angleškimi državniki.

Spomenico o potrebi plemenske politike je izdelala po nalogu italijanske vlade posebna znanstvena komisija. Spomenica vsebuje 10 točk glede tega vprašanja in ugotavlja v njih, da je italijansko ljudstvo arijskega pokoljenja, da je treba čistost italijanskega pokoljenja varovati, da Judje in barviti ljudje ne spadajo v italijansko pleme. Ta spomenica je očitno izdelana pod nemškim vplivom.

Nad 1000 študentov iz 34 tujih držav se je priglasilo za počitniške tečaje na italijanskem vseučilišču v Perugii.

Praznik narodne sloge in pomirjenja je bil 14. julij v Franciji piše francoski tisk, ko poroča o proslavah narodnega praznika pred dvema dnevoma.

Vdova umorjenega avstrijskega kanclerja Dollussa, ki je do sedaj prebivala v Švici, se bo baje smela naseliti v Münchenu, kjer bo dala otroke v šolo.

Švedska vojna mornarica je priplula na obisk v finska pristanišča.

Kitajska narodna zbornica je končala svoje seje z resolucijo, v kateri pravi, da kitajskega naroda ne navdaja nikaka mržnja do Japoncev samih, da pa bodo Kitajci porabili vse svoje tvarne in duhovne sile zato, da se japonskega napada, ki je krivičen, ubranijo.

Argentinsko letalo »Palmara«, ki je letelo iz Buenos Airesa proti braziljski meji, je padlo na dvorišče neke norišnice vprav, ko so bili tam zbrani bolniki. Posadki in potnikom na letalu se ni zgodilo nič, pač pa je bilo okrog 50 blazneže mrtvih in ranjenih.

Nemški veleposestniki iz poljske Šlezije so bili včeraj sprejeti pri predsedniku poljske vlade Skladkovskem in so mu razložili svoje težave ter zahteve.

Poljski Judje so sklicali celo vrsto zborovanj po vsej državi, na katerih zahtevajo, naj Anglija onemogoči arabsko nasilje v Palestini.

Časopisje baltiških držav obširno piše o obisku poljskega zunanjega ministra Becka v Rigi in poudarja pomen prijateljstva med temi državami in Poljsko.

58.000 hektarjev rodovitne zemlje je poplavila reka Amur v Mandžuriji.

Mednarodna konferenca za pomoč beguncem iz Avstrije, predvsem Judom, se je končala brez kakega stvarnega sklepa. Sprejeli so samo resolucijo, ki ugotavlja, da je begunsko vprašanje pereče, da ograža mednarodne odnošaje zaradi česar je potrebno, da gredo vse države beguncem na roko. Prihodnja konferenca bo 3. avgusta v Londonu.

Za rektorja katoliškega vseučilišča v švicarskem Fribourgu je bil izvoljen italijanski dominikanec Berutti.

Slovencev nas je 2 milijona in pol!

Številke o naših ljudeh doma in v tujini

Ljubljana, 15. julija.

Z izseljensko zbornico v Ljubljani je bila ustanovljena važna ustanova, ki bo imela v skrbi za našo kri in naš narod v tujini velevažen pomen. Z njeno ustanovitvijo bo zdaj šele prav omogočeno voditi pregled naših ljudi po svetu. Malokomu je poznano, koliko nas je v resnici Slovencev širom sveta, zato pa ne bo odveč malo statistike o tem:

1 milijon 300.000 Slovencev izven domovine

V domovini, v mejah lastne narodne države je Slovencev 1 milijon 200.000, po Jugoslaviji pa jih je razstresenih 100.000. O teh pravimo, da žive v diaspori. V Italiji je 600.000 Slovencev, v Avstriji 120.000, v Madžarski 10.000, v Nemčiji 50.000, v Franciji 40.000, v Belgiji 6.000, v Holandiji 3.000, v Združenih državah ameriških (USA) 300.000, v Kanadi 2.000, v Južni Ameriki 40.000, v Afriki 8.000, v Aziji 1.200, v Avstraliji 700, v Španiji 7.000, v Rusiji živi Slovencev še okoli 600, drugod po svetu pa tudi okoli 1.000; po vseh teh podatkih je vsega naroda Slovencev 2,500.000; od teh pa jih je v domovini samo 1,200.000; nad 1 milijon 300.000 Slovencev pa živi izven domovine. Za vsakogar je zdaj jasno, da te številke povedo več ko preveč za tistega, ki ga skrbi usoda našega naroda. Zato pa ima v tej skrbi svojo odločilno vlogo prav naša **Izseljenska zbornica**, ki je bila ustanovljena pod visoko zaščito naših narodnih voditeljev in zastopnikov in katere častni predsednik je voditelj slovenskega naroda dr. Anton Korošec.

Znano je, da je izseljevanje Slovencev iz domovine predvsem socialnega značaja. Množica naših ljudi niso šle iskat kruha samo izven meja naše države, temveč jih je šlo mnogo na jug: kot rudarji in služkinje. Mnogo Slovencev živi v večjih mestih Jugoslavije: Zagrebu, Belgradu, Sarajevu, Nišu, Skoplju, Kragujevcu, kjer imajo svoje kolonije in svoja slovenska društva, v katerih se zbirajo, goje v njih pravo slovensko družabnost in petje ter se spominjajo domačih krajev.

Naši na jugu države

Naj navedemo nekaj krajev na jugu, kjer žive Slovenci. V **Paračinu** živi 275 Slovencev, ki so zaposleni večinoma v tamkajšnji steklarni. Slovenci imajo tam svoje katoliško prosvetno društvo »Cankar«. Strokovno so organizirani v Jugorasu. Imajo svojo katoliško cerkev in slovenskega župnika. Prosvetno društvo ima svoj tamburaški zbor, pevski zbor in slovensko knjižnico. V Paračinu živi okoli 40 slovenskih šoloobveznih otrok, ki pa vedno bolj pozabljajo svoj materni jezik, kajti ne v šoli ne v cerkvi ne slišijo slovenske besede in tudi po nekaterih družinah občujejo med seboj v neki jugoslovanščini. Vendar je zlasti med mladino veliko zanimanja za slovensko knjigo in za slovenskega učitelja.

V rudarskem okolišu, **Ravna Reka, Senjski rudnik, Sisevac** je okoli **700 Slovencev**. Slovenci svojega lastnega društva nimajo, pač pa delajo sedaj za njegovo ustanovitev. Imajo pa svoj pevski zbor, ki je že večkrat z uspehom nastopil pred javnostjo. Šoloobveznih otrok je 60, ki pa seveda nimajo slovenskega učitelja. Gospodarski in socialni položaj je slab, kajti mezde so nizke. Poleg tega pa naše ljudi uničuje še alkohol.

Na **Kosovem polju** sta dve slovenski naselbini. V prvi, v **Bistrenici** žive slovenski **goriški begunci**. Ta naselbina pa je v slabem stanju. Nekatere družine so prestopile zaradi pritiska v pravoslavje, druge so se izselile, a ostale životarijo. V **Prištini** je druga slovenska naselbina, v kateri živi 120 Slovencev Ker so bili slovenski naseljenci tu zlasti prikrajšani pri delitvi zemlje, gre njihova glavna borba za tem, da jim da država toliko zemlje, kolikor jim jo po zakonu gre. Težave imajo naši naseljenci tam doli z obdelovanjem zemlje, ker nimajo živine, poleg tega pa se morajo vedno boriti s finančnimi težavami in neprijaznimi sosedi.

V **Obiliču na Kosovem** je 50 slovenskih naseljencev. Ti so na boljšem od naseljencev v Prištini, ker so jim vsaj zemljo pravično dodelili: V **Oračevem** in **Moranah** je 30 slovenskih naseljencev. Glavno vprašanje je zanje pravična razdelitev zemlje. Več slovenskih družin je tu prestopilo v pravoslavje. V **Osijeku** živi okrog 1000 Slovencev, ki imajo tudi slovenskega duhovnika. Šoloobveznih otrok je 300, ki pa nimajo niti enega slovenskega učitelja. Tudi tu pozablja mladina svoj jezik. Sedaj pripravljajo tamkajšnji Slovenci ustanovitev slovenskega prosvetnega društva. Na **Kumanovem** živi okrog 60 slovenskih družin, katerih očetje so večinoma v vojaških in drugih državnih službah. Svoj jezik še obvladajo. V **Kragujevcu** živi nad 1000 Slovencev. Shajajo se v dveh društvih: v marksističnem »Triglavu« in katoliškem društvu »Naš dom«, ki pa je hrvaško in so Slovenci v njem le gostje.

Življenje v Ravni reki

Težko je življenje **naših rojakov na jugu**, zlasti tistih, ki delajo v rudnikih **Ravna reka** in **Senski rudnik. To sta dva državna rudnika, v katerih je zaposlenih okoli 2000 delavcev.** Zlasti Ravna reka se širi in veča zaradi čedalje večje produkcije in izvoza premoga. Tu je zaposlenih na 1200 delavcev. Slovencev je 350 do 400. Uprava rudnika je zgradila za delavske družine in samce lepe stanovanjske hiše, ki pa zaradi vednega dotoka novih **delavskih mas nikakor** ne zadostujejo, ker je nad 120 družim nastanjenih v privatnih stanovanjih. Tem uprava prispeva po 100 dinarjev mesčno za stanarino, kar pa ne zadostuje, ker lastniki privatnih stanovanj zahtevajo po 150 do 200 dinarjev mesečno. Uprava je dala pred dvema letoma napeljati vodovod, tako da je naselbina preskrbljena z zadostno množino dobre vode. Tu je tudi štirirazredna ljudska šola in dvorazredna dekliška šola za razna ročna dela. Največje in najlepše poslopje je novo zidana zadruga državnih nameščencev, v kateri so včlanjeni vsi rudarji in si v njej kupujejo vse življenjske potrebščine po najnižji ceni. Omeniti pa je še precejšnje število gostiln, ki vse dobro uspevajo, zlasti nekaj dni po prejemu mesečne plače **so vse natrpane in iz vsake odmeva godba in petje v vseh jugoslovanskih jezikih.** Obžalovati je, **da tudi katoličani bolj posečajo gostilne kot pa cerkev, ki bi moralo biti pri tolikem številu katoličanov premajhna, toda ni niti ob največjih praznikih polna.** Krivo je to, da so Slovenci vse premalo zavedni in da je večina rudarjev marksističnega mišljenja, ki mrzijo vse, kar je v zvezi s cerkvijo in vero.

Tašno je stanje naših na jugu, ki nam pokaže žalosino podobo tega, kako se naši ljudje v borbi za obstanek izgubljajo v daljnji, nam neprijazni tujini.

Naš voditelj dr. Korošec - častni meščan mesta Maribora

(Nadaljevanje s 1. strani.)

V našem parku stoji spomenik majniške deklaracije. Ta spomenik je postavil Maribor zato, ker ve, da je majniška deklaracija, ki jo je v imenu vsega naroda v dunajskem parlamentu izrekel g. dr. Anton Korošec, bila odločilna za usodo Maribora, ki naj bi po želji narodnih nasprotnikov prej postal kup razvalin kakor ein windisch Maribor.

V odločilnih dnevih ustvaritve naše skupne narodne države je g. dr. Korošec z budnim očesom pazil na Maribor in svojo ožjo slovenjgoriško domovino ter se boril za narodno osvoboditev tega ozemlja z Mariborom na svetovni mirovni konferenci in kot suvereni predsednik Narodnega veča v Zagrebu odločil priklopitev tega ozemlja skupni narodni državi.

Vse njegovo delo in življenje je svetal zgled prave nesebične domovinske ljubezni, ki se prav nič ni zmanjšala niti takrat, ko je zaradi nje trpel zasramovanje. In tako je šel v najtežjih dnevih **naše domovine iz zapora na ministrski** stol enega najvažnejših ministrstev, da s svojo modrostjo in mirno preudarnostjo ter demokratično ljudomilostjo uredi notranje prilike v državi, skrbeč za zakonitost in red ter za udejstvovanje načela enakopravnosti.

V tem svojstvu je vedno in v vsakem primeru pomagal Mariboru, kjerkoli je bilo mogoče. Po vsakem večjem in važnejšem končanem delu, ki so ga v tem občinskem svetu izvršili, smo vedno morali dodati svojo posebno zahvalo notranjemu ministru g. dr. Antonu Korošcu, ki je vedno odločilno pomagal. Ko je posebni mestni odbor začel s pripravami za velike jubilejne slovesnosti 20 letnice kraljevine Jugoslavije, je soglasno brez razlike mišljenja in politične pripadnosti posameznikov bilo sklenjeno, da slno naprosili g. ministra dr. Antona Korošča za častnega predsednika vseh teh prireditev. Hvaležni smo mu, da je to mesto sprejel in tako zopet stopil med nas kot Mariborčan.

Za sedaj, pa tudi za bodočnost slovenskega Maribora, ki se ni zrušil v razvaline, pač pa se je dvignil in se dviga v vedno večjem razmahu, naj bo dokaz vse naše hvaležnosti in vsega spoštovanja, ki ga dolguje svojemu narodnemu voditelju ravno Maribor, da občinski svet imenuje g. ministra dr. Antona Korošca za častnega meščana svobodnega slovenskega mesta Maribora.

Vas, gospod predsednik mestne občine pa prosimo, da daste ta predlog na glasovanje in da nato brzojavno obvestite notranjega ministra gosp. dr. Antona Korošca ter ga v našem imenu prosite, da naj ta izraz hvaležnosti svojih Mariborčanov sprejme.

Izvajanja ravnatelja Hrastelja so prekinjali občinski svetniki in poslušalci na galeriji opetovano z burnimi »živijo« vzkliki in ploskanjem ter so pozdravili imenovanje dr. Korošca za častnega občana s silnim navdušenjem.

Župan dr. Juvan je nato ugotovil, da je bil sprejet predlog soglasno ter je predlagal, da se takoj z občinske seje odpošlje sledeča brzojavka:

»Gospod doktor Anton Korošec, notranji minister, Beograd. — V zahvalo in znak priznanja Vaših zaslug za mesto Maribor, za slovenski narod in jugoslovansko državo Vas je občinski svet mesta Maribora soglasno izvolil častnim občanom. Ko Vam to sporočam, Vas gospod minister prosim, da blagovolite izvolitev sprejeti. — Župan dr. Juvan.«

S tem je bil svečani del nocojšnje mariborske občinske seje končan ter so se nato obravnavale tekoče zadeve.

Narodni tabor v Mariboru

Spored:

V soboto, dne 13. avgusta:

Popoldne prihod udeležencev z vlaki, odkazovanje prenočišč in drugo.

Ob 19—20 zbiranje za baklado po mestu na določenih zbirališčih v Trubarjevi, Koroščevi, gornji Strossmajerjevi, Kamniški in Vilharjevi ulici.

Ob 20 baklada po mestu (Koroščeva, Maistrova, Zrinjskega trg, kolodvorska, Aleksandrova, Trg Svobode, Slovenska, Gosposka ulica, Glavni trg).

V nedeljo, dne 14. avgusta:

Ob 5 zjutraj budnica po mestu (pet godb po posebnem razporedu).

Do 8 zjutraj prihod taborjanov z rednimi in dopolnilnimi vlaki, peš, na kolesih, na vozovih, avtomobilih, avtobusih itd.

Ob 7.30 do 8.30 zbiranje in urejevanje organiziranih skupin na zbirališčih v Tomšičevem drevoredu, Aškerčevi ulici, Maistrovi ulici, Razlagovi ulici, Ciril-Metodovi ulici, Prešernovi ulici, Cankarjevi ulici. Zrinjskega trgu, po posebnem sporedu, ki bo objavljen pravočasno.

Ob 8.45 pohod po mestu (v pohod pridejo samo organizirane skupine, drugi udeleženci se razdelijo po mestu, oziroma odidejo že v vojašnico kralja Petra). Sprevod gre po sledečih ulicah:

Aleksandrova, Trg Svobode, Grajski trg, Slovenska ulica, Gosposka ulica, Glavni trg, Državni most, Kralja Petra trg, Dvoršakova ulica, Frankopanova ulica, Vojašnica kralaj Petra I.

(Ulice, po katerih gre sprevod, bodo posebej okrašene, hišni posestniki hiš v teh ulicah bodo svoje hiše posebej okrasili.)

Ob 10.15 mimohod pri častni tribuni, oziroma pred odličniki.

Ob 10.45 tiha sveta maša v vojašnici kralja Petra I., ki jo služi prevzvišeni knezoškof dr. Iv. Jožef Tomažič, med sv. mašo evangelij in kratek cerkven nagovor. Pri sv. maši ljudsko petje cerkvenih pesmi: »Kraljevo znamenje, križ stoji«, »Lepa si, lepa si roža Marija«, »Pridi molit, kristjan«, »Angel Gospodov«.

Ob 11.15 zahvalna pesem.

Ob 11.30 tabor na istem prostoru. Tabor vodi mestni župan dr. Alojzij Juvan, Ipavčeva pevska župa poje Jenkovo »Molitev«, slavnostno pesem in na koncu govorov »Hej Slovani«.

Ob 12.30 razhod tabora, potem kosilo v mestu in na taborskem prostoru.

Ob 15 nastop godb v vojašnici kralja Petra I.

Ob 16 nastop pevskih zborov.

Ob 17 prikazovanje narodnih običajev in iger na tabornem prostoru.

Ob 18 srečolov.

Ob 19 velik ognjemet in žaromet ter ljudska veselica.

Ob 24 konec.

Odhod taborjanov z vlaki in drugimi prevoznimi sredstvi ob 6 zvečer naprej.

Nj. Vis. kneginja Olga na poti skozi Ljubljano

Ljubljana, 16. julija.

Nj. Visočanstvo kneginja Olga je danes ob 8.14 prispela z dvornim vlakom v Ljubljano. Po petminutnem postanku je nadaljevala vožnjo do Kranja, od koder se je odpeljala na graščino Brdo.

★

Z belgrajskim brzovlakom so danes prispeli v Ljubljano minister za telesno vzgojo dr. Vekoslav Miletić, ki je nato odpotoval na Bled, minister dr. Miha Krek in minister inž. Voja Gjorgjević. Minister dr. Krek je ostal v Ljubljani.

6 novih sv. maš v 6 letih

Šofja Loka, 15. julija.

Gotovo so pogoste nove sv. maše v veliko čast vsaki fari. Gotovo so pa tudi pogoste nove sv. maše znak globokega verskega čustvovanja in plemenitega verskega življenja faranov, odkoder so novomašniki doma.

Ločani smo lahko prav ponosni, ker je prav naša fara tista, ki je dala slovenskemu narodu in katoliški cerkvi med farani v naši škofiji največ duhovnikov. Kar šest jih je pristopilo v zadnjih šestih letih k božjemu oltarju, da so darovali svojo prvo daritev. Višek smo dosegli vsekakor v letu 1932., ko so bile v naši župni cerkvi sv. Jakoba darovane kar tri nove sv. maše. Takrat so prvič pristopili k oltarju sledeči gospodje: **Starman Janez** iz vasi Suha, **Kalan Franc** iz Puštala in **Peternelj Jožef** iz Škofje Loke. Leta 1936. je bila v Loki zopet nova maša, in sicer jo je to pot daroval g. Pokorn Jožef iz Škofje Loke.

Letos, prav na isti dan kot pred 6 leti, to je 3. julija, pa smo Ločani imeli zopet čast sprejeti v svojo sredo dva mlada svoja duhovnika, in sicer gg. **Javornika Ivana** iz Škofje Loke in **Kopača Ivana** od podružnice sv. Andreja.

Za ta svečan sprejem se je mesto prav lepo pripravilo. Fantje so postavili slavoloke, dekleta so napletla vencev. Sprejem sam je bil ob 4. pop. pred župno cerkvijo. Že ob pol 4. so se začeli zbirati ljudje. Navzoči so bili člani in članice Marijinih družb z zastavami. Slovenski fantje pa so tvorili častен špalir. Točno ob 4 sta se oba novomašnika v spremstvu g. župnika Jerneja Podbevška, g. rektorja Viktorijana Demšarja in domačih bogoslovcev ter narodnih noš na kolesih. Najprej ju je pozdravil g. župnik v imenu faranov, nakar sta ju z ljubkima deklamacijama pozdravila še deček in deklica. Zatem so bile v cerkvi litanije, pri katerih so dobili verniki prvi novomašniški blagoslov.

V nedeljo, 10. julija, pa je kot prvi daroval svojo novo mašo v župni cerkvi, ki je bila prekrasno okrašena, gospod **Javornik Ivan.** Na predvečer so mu pevci zapeli na Mestnem trgu pred župniščem podoknico, po novi maši pa je bila v Društvenem domu slavnostna svatba.

V nedeljo, 17. julija, pa bo daroval v nunski cerkvi svojo prvo daritev gospod **Kopač Janez.**

Izpred obrtnega sodišča

Delavskemu zaupniku se more služba odpovedati le iz tehtnih razlogov

Ivan je bil pri stavbenem podjetju izvoljen za delavskega zaupnika dne 12. julija, njegov položaj bi bil tedaj po zakonu trajal do konca koledarskega leta. Stavbeniku je bila ta izvolitev znana in je tudi podpisal volitveni zapisnik. Dne 23. oktobra je stavbenik Ivanu odpovedal službo in ta je po 14 dneh zapustil delo. Dne 6. decembra je bil Ivan zopet sprejet na delo; nezaposlen je bil skupaj 161 delovnih ur. Ivan je zahteval mezdo za te ure in sodišče mu jo je tudi prisodilo. Ker je nesporno, da je bil Ivan ob času odpovedi in tudi ob izstopu iz službe delavski zaupnik, je bil zaščiten po §-u 119 zak. o zaščiti del. V tem smislu, da ga stavbenik ni smel odpustiti. Če naj bo ta zaščita učinkovita in ne iluzorna, ne more biti v skladu s predpisom § 119 zak. o zaščiti del., da bi smel stavbenik z odpovedjo razdreti z delavskim zaupnikom obstoječe službeno razmerje, ne da bi hkratu navedel razlog za odpust. Taki razlogi za odpoved ali za razrešitev službenega razmerja pa so navedeni v § 239 obrtnega zak.; stavbenik pa takega razloga sploh ni uveljavljal; razrešitev službenega razmerja je bila tedaj protizakonita in stavbenik mora odgovarjati po § 241 obrt. zak. za vso škodo, ki jo je povzročil Ivanu. Stavbenik se ni pritožil.

Slov. Konjice

Kaj bo s preureditvijo bolnišnice? Lansko leto se je pri nas mnogo govorilo o preureditvi in dograditvi naše bolnišnice Rdečega križa, vendar pa se dela še niso pričela, čeprav bi to bilo zelo nujno potrebno. Želimo, da se naša bolnišnica preuredi in poveča, da bi služila vsem zahtevam modernega zdravstva, kar ves okraj željno pričakuje. Treba je popolnejše opreme, povečanja izolirnice in operacijskih prostorov. Ko bo to dograjeno, bo bolnišnica Rdečega križa važen zdravstveni in socialni činitelj našega okraja.

Organizacijsko življenje v Slov. Konjicah. V našem okraju deluje lepo število gospodarskih, kulturnih in socialnih organizacij, ki usmerjajo ne samo življenje v trgu in okolici, ampak v veliki meri v vsem okraju. Imamo Kmečko zvezo, Gospodarsko zadrugo, več denarnih zavodov, okrajni kmetijski, cestni in šolski odbor, Selekcijsko društvo, Trgovsko, obrtno združenje in Združenje gostilničarjev, Združenje mlinarjev in žagarjev, Rdeči križ, Prosvetno društvo z odseki, Gasilsko društvo, Pomožno akcijo, Invalidsko združenje, Planinsko društvo s tujskoprometnim odsekom, Zvezo združenih delavcev - podružnico, Krščansko žensko zvezo, JRZ, razne verske organizacije, Strelsko družino, športni klub, Ciril-metodovo družbo, Kmetijsko družbo, Sokola in — JNS. Danes pa je bila ustanovljena tudi Legija koroških borcev.

Andrew Smith: Bil sem delavec v Sovjetski Rusiji

41

Odvrnila sem mu:

»Saj to je nemogoče. Da bi dajali komurkoli tako majhno plačilo za tako delo!«

»Če mi ne verjameš, vprašal druge starce, ki delajo tamle. Poizvedi, kaj zaslužijo.«

S prstom mi je pokazal dva druga nesrečneža, ki sta klepala kamen prav na tej cesti.

Nezaupno sem ga izpraševala naprej:

»Kaj si lahko kupiš s tem zaslužkom? Kako se prerineš, da živiš?«

»Mi, kar nas je siromakov, hodimo na breg k morju in pobiramo ribice, ki jih vrže na suho morje. Jemo jih kar surove s koscem kruha. Seveda moramo imeti vedno odprte oči zaradi ribiških čuvajev. Če nas zalote, gorje nam!«

»Kje pa stanuješ? Koliko plačaš za stanovanje?«

S prstom, na katerem je bila sama kost, mi je pokazal kolibe ob vznožju sosednjega hriba. Za tak brlog je plačeval deset rubljev na mesec. Vrh hriba so se bohotile vile nekdanjih ruskih plemičev in bogatinov. V njih so zdaj stanovali ljudje iz GPU in pa strankarski veljaki.

»Imaš družino?«

»Da, živim z ženo, pa je bolna. Ne more delati in ostaja zaradi tega kar doma. Imel sem štiri sinove. Vsi so pomrli v revoluciji.«

»Če imaš štiri sinove, ki so padli v revoluciji, ali se ti zdi potem prav, da moraš delati tako delo in v tem ledenem mrazu?«

Starec je naglo vzdignil prst in mrmral:

»Pst, pst, graždanka, ne smeš govoriti tako. Če bi te kdo slišal...«

Potolažila sem ga:

»Nikar se ne boj. Jaz sem Američanka, jaz ti nočem nič.«

To mu je dalo malo poguma, da je postal zaupljivejši.

»Vidiš, kaj mi je prinesla revolucija. Tolči moram kamen v teh letih, drugi pa se redé po Kremlju.«

Zdaj pa zdaj sem ga spet srečala in sem mu vsako pot dala kos kruha in nekaj orehov, za kar mi je bil neizmerno hvaležen. Skoraj spoprijateljila sva se. Tovarišice v bolnišnici, kjer sem se zdravila, so se mi smejale na ves glas in me dražile, da sem našla novega ljubimca.

*

Nekega dne sem šla v »Obščajo kuhno«, splošno kuhinjo v kolektivni hiši, kjer je stanovala neka moja prijateljica.

Okrog ognjišča, kurjenega z drvmi, se je gnetlo dvajset žen. Nekatere izmed njih so bile žene navadnih delavcev, druge žene udarnikov.

Približala sem se jim ter dejala:

»Zakaj se tako gnetete okoli ognjišča? Kaj se bojite, da vam bo ušlo? Saj bi bilo vendar dosti koristneje, če bi ostale po sobah, jed bi se že sama kuhala.«

Žena nekega udarnika, ki je bila dovolj bogata, da je devala v svoj lonec meso, mi je mrmraje odgovorila:

»Ognjišče ne bo ušlo, graždanka, pač pa meso.«

Ta trenutek se je vzdignilo silovito prerekanje med dvema ženskama. Ena od njiju jo je bila pobrisala s krompirjem druge. Ko se je grešnica vrnila s praznim loncem, jo je pograbila žrtev, ki je kar besnela od jeze. Ni si mogoče predstavljati prizorov, ki so prišli na to in hrušča, ki se je dvignil.

Udarnikova žena se je obrnila k meni s sporazumnim obrazom in mi rekla:

»Vidiš, kaj se primeri, kadar človek po nesreči zapusti ognjišče!«

VIII. poglavje.

Moskovska skladišča.

Če hočete razumeti, kaj velja ruskega delavca življenje, dovolite najprej nekaj besedi o zapletenem prodajnem načinu za živila.

Nimajo vsi sovjetski delavci dostopa v vse trgovine in živilska skladišča. Razdeljeni so v več razredov glede tega.

Prva vrsta trgovin je zadružna delavska zaloga, ki deluje v vsaki tovarni in ji tudi pripada. Tam prodajajo samo najcenejša živila najslabše kakovosti, razen tega pa tudi druge premete za vsakdanjo rabo. Toda lestvica cen je v tej prodajalni lahko prav taka kakor v drugih trgovinah. V Ameriki bi ministrstvo za ljudsko zdravje nikdar ne dovolilo v nobenem mestu prodajati tako umazanih živil. Drobcen krompir, gnil, zelen, črviv, smrdljiva riba in tako dalje.

Boljših vrst živil v teh zalogah ne dobite. Odstotek živil, ki jih smejo delavci kupovati v teh svojih trgovinah, je neskočno manjši od odstotka, ki je dovoljen višjim razredom. Po kolektivni pogodbi imajo delavci na primer pravico do 800 gramov masla na mesec, toda ga redko kdaj morejo kupiti več kakor 200 gramov, pa še to maslo je le margarina najslabše vrste. Razlike v tem so celo med posameznimi tovarnami iste vrste, nekatere imajo boljše blago in več, druge slabše in še tega malo. Med prve spadajo predvsem orožarne, tovarne za letala in vojne potrebščine.

Nakupi v vsaki zadružni prodajalni so omejeni na določeno število ljudi. Ti morajo neprenehoma čakati v dolgih kačah, včasih ne pride človek na vrsto ves dan. Ker so tovarne last države, so last države tudi te zadružne trgovine.

Člani zadrug nimajo zaradi tega pravice, da bi volili odbor, da bi se posvetovali o razdelitvi nagrad, da bi se bavili s cenami in drugimi važnimi upravnimi zadružnimi posli, kakor imajo to pravico odborniki in člani zadrug po drugih državah. Vsi nameščenci so nastavljeni in vsi voditelji imenovani od stranke, vsa določila glede cen in drugega izvirajo od nje. To so zadruge samo po imenu.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Od tu in tam

Še sedaj ni točno določen dan obiska dr. Mačka v Belgradu. Javljajo, da Maček ne bo odpotoval pred 25. julijem, pa tudi po 2. avgustu ne. Torej bo obiskal svoje tovariše v Belgradu v tem vmesnem času. Tamkaj bo ostal dva ali tri dni. Spremljalo ga bo večje število ožjih sodelavcev, med njimi dr. Jure Šutej in Večeslav Vilder.

Bivšega župana v Sibinju pri Slavonskem Brodu bo tožila občina za 580.000 dinarjev, ki jih manjka v občinski blagajni še izza časov župa novanja stebrov prejšnjega »vzornega« režima. Tomo Kovačevič je sedel na županskem stolcu ves čas diktatorskega režima vse do l. 1936., ko so prišli v občinski odbor od ljudstva izvoljeni ljudje. Revizija občinskega poslovanja je ugotovila, da manjka v blagajni dobrega pol milijona dinarjev. Sedaj vodi preiskavo sodišče.

O epidemiji neke vrste gripe v Starem Bečeju smo poročali oni dan. Ker je obolelo naenkrat okrog 500 ljudi, je poslal v kraj Centralni higienski zavod v Belgradu komisijo več zdravnikov, ki so ugotovili, da gre za navadno obliko gripe in za nič drugega. Ta gripa se javlja povsod v večjem ali manjšem obsegu. Pozornost in presenečenje je bolezen izzvala le zato, ker se je pojavila tako naglo in se enako hitro tudi razširila. Smrtnih primerov do sedaj še ni bilo, kajti smrtni primer, o katerem so pisali belgrajski časopisi, nima z gripo nič skupnega. Da pa prebivalstvo ne bi bilo preveč v strahu, so oblasti dobile navodila in pomoč, ki jo bodo porabile za pobijanje bolezni.

Samomor je poskušal izvršiti zagrebški gostilničar Ivan Platner. Mož je bil težko bolan in se je zato trikrat ustrelil v glavo. Za čuda vsi trije streli niso pri Platnerju povzročili takojšnje nezavesti in smrti, temveč je mož ostal na nogah in pripravljal samokres za ponoven strel. Tisti hip pa je pritekel k njemu finančni podpregledник Franc Piškur in mu hotel iz rok potegniti orožje. Med ruvanjem pa se je samokres zaokrenil in sprožil, da je krogla zadela Piškurja v glavo. Gostilničar ima nevarne rane, Piškur pa lažje.

Kolika je brezposelnost med izobraženstvom dokazuje najbolj razpis 246 uradniških mest pri zagrebški mestni občini in pri mestnih podjetjih. Prijavilo se je za vsa ta mesta nič manj in nič več kakor 700 izobražencev, med katerimi je bila tretjina akademsko izobraženih. Za vse prosilce so intervenirali več ali manj vplivni ljudje od vseh strani. Pravijo, da je prišlo na vsakega povprečno po 10 intervencij, torej skupaj okrog 7000. Z nekaterimi praznimi uradniškimi mesti razpolaga župan sam, večji del pa jih odda občinski svet. Kljub temu pa je župan prepustil občinskemu odboru izbiro novih uradnikov.

Stavkujoči uradniki zavarovalnih družb še niso dosegli sporazuma s svojimi delodajalci. Prvi so se začeli pogajati uradniki zavarovalnice »Dunav« in se sporazumeli s podjetjem v vseh zadevah, le glede plač podjetje noče popustiti. Podjetje nudi kot prvo plačo za uradnike z maturo po 800 dinarjev, po enem letu službe se plača poviša na 1200, po desetih letih pride uradnik na 1800 in po 30 letih šele doseže plačo 3000 dinarjev mesečno. Uradniki pa s tem predlogom niso soglasni. Ker se zdi, da stavke še ne bo konec, je zveza uradnikov zavarovalnih podjetij naprosila podbana Mihaldžiča za posredovanje.

Po našem morju križari s svojo jahto »Troll IV.« znani nemški industrijec Opel. Obiskal je že Hrvaško Primorje in severno Dalmacijo in se sedaj nahaja v Splitu. Po kratkem bivanju bo odjadral v južno Dalmacijo. Opel je stalen gost Dalmacije, saj jo obiskuje vsako leto.

Finančni minister je odobril po odredbi pravosodnega ministra in patriarhijskega upravnega odbora srbske pravoslavne cerkve in eparhijske cerkve srbske pravoslavne eparhije gornjekarlovačke, da se more na vsem ozemlju srbske pravoslavne eparhije gornjekarlovačke določiti in pobirati od pravoslavnih davčnih zavezancev eparhijski verski davek na vse oblike neposrednega državnega davka, v kolikor spada v plačilo za leto 1938-39. Eparhijski davek se bo pobiral v višini 4%.

Na svoje stroške je dal sezidati kirurgični paviljon v Vranju v vardarski banovini belgrajski trgovec Jovan Jankovič, po rodu Vranjevčan. Mož se je svojega zapuščenega kraja spomnil še za svojega življenja in dal sezidati paviljon ter ga opremiti z vsemi modernimi instrumenti in medicinskimi pripomočki. V nedeljo bodo paviljon slovesno posvetili in nato že sprejeli prve bolnike.

Sporazum je bil sklenjen včeraj med zastopniki pomorščakov in lastniki ladij. Ti slednji so pristali na zahtevo pomorščakov, da se povišajo plače za pomorščake na prekomorskih linijah toliko, da bodo dosegle plače nameščencev Jugoslovanskega Lloyda. Za druge pomorščake pa so podjetniki priznali povišanje plač za 26%, če je plača do sedaj znašala manj kakor 1000 din, in 20% če je bila plača višja od 1000 dinarjev. Lastniki ladij so poskušali iztisniti iz pomrščakov pristanek na manjše poviške, toda odločen odpor pomorščakov je to nakano preprečil. S tem je zaključen spor, ki bi v nasprotnem primeru utegnil močno škodovati našemu pomorstvu.

O strahoviti družinski tragediji, ki se je odigrala predvčerajšnjim na Trsatu in o kateri smo včeraj poročali, se izvedo sledeče podrobnosti. Morilec in samomorilec Anton Troha se že dolgo časa s svojo ženo ni razumel. Prepiri so bili na dnevnem redu vsakega prvega v mesecu, ko je Troha večji del svojega zaslužka zapil. Iz tega pekla se je žena rešila s tem, da je pobegnila k svojemu očetu. Troha se ni mogel sprijazniti z mislijo, da bo ostal sam in je zato ponovno prosil ženo, naj se vrne. Ker so bil vsi ti napori zastonj, je Troha njej in njenim staršem zagrozil, da bo vse ubil. Te grožnje pa domači niso vzeli preveč resno. Predvčerajšnjim je prišel Troha ponovno po svojo ženo in ko ni uspel, je storil zločin.

Svojega prijatelja župana Krstiča v Istoku pri Peči je ubil Smail Hasanagič. Takoj po zločinu je morilec pobegnil v gore in se tako vešče skrival, da mu orožniki niso mogli priti na sled. Pač pa se je našel neki Ram Alija, ki je bil s Smailom sprt, da je šel k orožnikom in jim obljubil, da bo odbeglega razbojnika živega privedel orožnikom v roke. Ram je iztaknil v gozdu Smaila in mu dal žensko obleko z izgovorom, da bo lažje pobegnil. Tako se mu je posrečilo razbojnika prevariti in ga pripeljati v bližino zasede, ki so jo pripravili orožniki. Čim pa je Smail zagledal orožnike, je začel bežati. Toda Ram je bil urnejši, ker je s sekiro pobil razbojnika na tla in ga potem privlekel do orožnikov.

Nočni napad na Cerarja ostane tajnost

Požiga in poskušenega umora obtoženi Udovč oproščen

Ljubljana, 16. julija.

Včerajšnja razprava proti Slavku Udovču je trajala dopoldne tja do 14. Po odmoru se je nadaljevala ob 16.30 do 19. Obtoženi Slavko Udovč je navajal svoje, s pričami podprte alibi dokaze. Ker je bil včerajšnji mali senat drugače sestavljen, kakor prvotni 24. maja, je senatni predsednik s. o. s. g. Rajko Lederhas znova ponovil celoten proces, tako zlasti zaslišanje obtoženca, ki je vztrajal na svojem zagovoru. Obtoženca je branil odvetnik dr. Maček, ki se je potrudil z vso energijo, da je dokazal obtoženčevo nekrivdo.

Obtožnica, kakor smo že omenili, je temeljila samo na nekaterih indicijskih dokazih. Sam proces je dognal, da so bili orožniki o požigu obveščeni šele po treh dneh in je bila predsednikova pripomba prav pravilna, ko je dejal, da je zločinec v tem času lahko zabrisal vse svoje sledove. Stari Matija Cerar, ki je drugače za svoja leta še trden mož, je bil sprva molčeč in je šele pozneje najbrž pod veliko sugestijo začel praviti, da je bil dotični človek prav obtoženec. Na Brdu pred sodnikom Valentinom Erženom še ni povedal, da je bil napadalec prav res obtoženec. Šele na razpravi 24. maja je začel trditi, da je bil dotični človek obtoženi Slavko Udovč.

Sodišče je včeraj zaslišalo kovača Makca Lavriča iz Krašnje, ki je izjavil, da je od obrambe predložena bakrena cev identična, kakor jo je videl na obtoženčevem stanovanju, ni pa mogel izjaviti, da bi bila ta cev slična v vseh podrobnostih z ono bakreno, skoraj meter dolgo cevjo, v kateri je zločinec nalil bencin in jo, kakor smo že poročali, vrgel v Cerarjevo sob na posteljo. Tudi g. Josib Rebek je pregledal corpus delicti, bakreno cev in pa odlivno cev obrambe ter izjavil, da sta obe cevi od neenake pločevine. Prva cev corpus delicti meri 0.50 mm, druga obrambna cev pa 0.40. Zadevna cev je napravljena od nestrokovnjaka in tako zlita, da je moral bencin liti skozi luknje. Napravil je pri vodovodu poskus in ugotovil, da je povsod cev puščala. To dejstvo je zlasti govorilo proti obtožencu, ker so sklepali, da si je moral obtoženec pri držanju politi roke z bencinom in je tako dobil hude poškodbe na levi roki.

Obtoženec sam je navajal, da njegove opekline izvirajo od poletega vročega čaja in da so se mu pozneje prisadile. To so potrdile mnoge priče. Po končanem dokaznem postopanju so sledili govori drž. tožilca, ki je utemeljeval obtožbo, nato zastopnika zasebnega udeleženca dr. Leskovca in naposled branilca dr. Mačka, ki je v daljšem živahnem govoru plediral za oprostilno sodbo.

Po kratkem posvetovanju senata je predsednik g. Rajko Lederhas objavil ob 18.30 oprostilno sodbo, ki se kratko glasi:

Slavko Udovč, obtožen zločinstva požiga in poskušenega umora Matije Cerarja je v smislu § 280 k. p. oproščen vsake krivde in kazni zaradi pomanjkanja dokazov.

G. predsednik je prav obširno utemeljeval oprostilno sodbo. Razčlenil je vse obremenilne in olajševalne okolnosti, poudarjajoč, da res nekatere obremenjujejo, so pa druge okolnosti, ki ga oproščajo, kajti njegov alibi-dokaz, da je bil prav kritičen trenutek doma, kjer je s prijatelji igral karte do pol ene po polnoči in da ni mogel biti takrat ob napadu pri hiši samotarja Cerarja, je močno verjeten. Splošno prepričanje je, da je najbrž neznani storilec hotel starega Cerarja samo prestrašiti.

Obtoženi Slavko Udovč je bil takoj puščen na svobodo. V dvorani je proces poslušalo mnogo vaščanov iz Krašnje. Razdeljeni so bili v dva tabora. Neki neolikanec je po razglasitvi sodbe zavpil: »Zdravo!« Junak je hitro pobegnil iz dvorane. Predsednik g. Rajko Lederhas pa je odločno branil dostojanstvo dvorane in bi bil gotovo primerno kaznoval takega neolikanca, ki je pač bil mogoče zapleten iz gotovih ozirov v ta proces. Slavko Udovč je bil v preiskovalnem zaporu od januarja naprej. Kdo naj mu povrne škodo? Proces pa je pokazal, kakšne koristoljubne intrige vladajo dostikrat na deželi, ko se ljudje pulijo za premoženje starega, a imovitega samotarca, ko drugače puščajo reveže, da umirajo po hlevih in na gnoju.

Tajinstveni zločinci v senci milijonskega mesta!
GEORGE MURPHY in RITA JOHNSON
v dovršeni kriminalni filmski drami

Vampir Londona

KINO MATICA Tel. 21-24 Ob 16, 19·15 in 21·15 v nedeljo ob 11, 15, 17, 19. in 21.

Največji športni dogodek v Franciji

Kolesarska dirka »Tour de France« v Franciji je stvar vsega francoskega naroda in je najpopularnejša in najsenzacionalnejša športna prireditev celega leta.

Privlačnost te dirke je ravno v tem, ker zahteva od dirkačev, ki se je udeležujejo, neverjetno težko preizkušnjo. »Tour de France« pa ima tudi že svojo tradicijo. Letos je po redu že 32. V 21 dnevih morajo vozači prevoziti okoli 4600 km; med dirko pa imajo šest dni počitka. Proga vodi iz Pariza v Caen, St. Brieue, Nantes, Royan, Bordeaux, Bayonne, Peau, Luchon, Perpignan, Montpellier, Marseille, Cannes, Aigne, Besançon, Aix-les-Bains, Strasbourg, Metz, Reims, Lille in zopet Pariz.

Prvi dan dirke vsi dirkači defilirajo po pariških ulicah, kjer je kar črno ljudi in ki vozače navdušeno pozdravljajo. Letos je moralo delati red v Parizu 80 prometnih stražnikov na motociklih. Šele v Besinetu je bil pravi start. V prvi etapi občinstvo samo opazuje dirkače, v drugi jih že pozna, v tretji etapi pa ima že vsak dirkač svoje posebno ime, s katerim ga občinstvo ob cestah kliče, ga pozdravlja in navdušuje. Letos so najnevarnejši nasprotniki Francozom Italijani, ki jih vodi sloviti Girardengo. Po 12 dirkačev so poleg Francozov in Italijanov postavili še Nemci in Belgijci. Po šest mož pa je postavila Švica, Luksemburška in Holandska.

Pri vožnji v prvi etapi je dirkače močno oviral dež, ponekod pa celo toča. Toda vkljub slabemu vremenu so po vseh manjših mestih in naseljih dirkače navdušeno pozdravljali prebivalci teh krajev, ki so po cele ure čakali na trenutek, kdaj bodo ti junaki železnega konja privozili mimo. Zopet in zopet so poizkušali posamezni dirkači, da bi ušli iz tega klopčiča 96 dirkačev, toda vsi so vedno na preži in vse do Pirenejev, kjer je preizkušnja najtežja, so bile razlike med prvimi in zadnjimi zelo majhne.

V naslednjih etapah pa je povezanost med dirkači in občinstvom že tako velika, da ljudje poznajo vse vrline in slabe strani posameznih vozačev. Ljudje pa imajo za to dirko po Franciji tudi čisto svoj poseben slovar. Tako komentirajo mimo vozeče kolesarje z najrazličnejšimi priimki. Temu pravijo »prav dobro vleče svojo kišto«, drugemu zopet da »krasno galopira«, tretji pa je zopet »plesalka« in slično.

V naslednjih etapah pa seveda že začne ugibanje. Do danes so že vsi ugotovili, da letošnje belgijsko zastopstvo ni tako močno kot lansko. Mnogi prerokujejo zmago Italijanov in sicer Bartaliju ter Viciniju, ki sta v resnici odlična dirkača. Drugi dobri poznavalci pa pripovedujejo, da so tudi Nemci močno nevarni in zlasti pripisujejo mnogo izgledov Schildu, ki je zmagal prejšnji mesec v slični vožnji v Nemčiji. Pri svojih domačih dirkačih cenijo Francozi najvišje Goosmata Magna in Speicherja ter Georga Naisse, ki je letos že nekajkrat zmagal v težki konkurenci. Večina pa pripisuje zmago Italijanom. Toda do zadnje etape, ki bo komaj 31. julija, bo še mnogo izprememb. Dirkači nimajo še niti pol poti za seboj.

»Tour de France« je danes predmet razgovorov v najluksurjoznejših restavracijah in najzakotnejših francoskih beznicah. Takoj ko ljudje prebero najmanjše podrobnosti o zadnji etapni vožnji, je njihova prva misel, kakšno bo vreme naslednji dan in kdo bo zmagal.

V zadnji etapni vožnji od Pau do Luchona (194 km) so padle že prve odločitve. S tem so tudi vsi računali, kajti v tem najtežjem delu proge v Pirenejih pridejo do izraza predvsem oni, ki so zelo dobri v klancih. Oba Belgijca Vervaecke in Vissers ter Italijan Bartali so bili junaki dneva. Z včerajšnjo zmago si je Vervaecke tudi priboril »rumeni trikot«, znak najboljšega.

Vožnja v Pirenejih je zahtevala od dirkačev neverjetne vztrajnosti. Že po 55 km so prišli dirkači na višino 1748 m (Col d'Aubisque), kasneje pa so se morali povzpeti še na višino 2122 m (Foumalet). Sledi še nekaj manjših vzpetin. Hud mraz in pa slaba cesta sta ta del proge še otežkočila. Bilo je tudi nekaj padcev. Najvišjo točko proge je prvi dosegel Italijan Bartalo in sicer 40 sekund pred drugimi. Toda v vožnji navzdol ga je prehitelo deset dirkačev, ki so vozili silovito drzno po serpentinah.

Zmagal je Belgijec Vervaecke s časom 7:15:19. Vessers (Belgija) ima isti čas. 3. Bartali (Italija) 7:16:14. 4. Goasmat (Franc.) 7:19:31. 5. Disseaux (Belgija) 7:21:23. 6. Cosson (Francija) 7:23:24.

V skupni oceni vodi sedaj Vervaecke (preje je bil 13) s časom 50:17:46, 2. Bartali (preje 18) 50:19:55, 3. Goasmat (preje 10) 50:22:46, 4. Viesers (preje 19) 50:23:10, 5. Cosson (preje 11) 50:26:54, 6. Disseaux (preje 14) 50:27:50. V skupni oceni držav: 1. Belgija 151:8:42, 2. Francija 151:22:32, 3. Nemčija 151:24:30, 4. Italija 151:30:52.

Včeraj so imeli dirkači prost dan, danes pa vozijo od Luchona do Perpignnaa (209 km).

POPRAVEK

»Ni res, da je vrtni veselici gasilske čete v Kočevju, ki je bila popoldne na vrtu znanega Gustava Verderberja, ki ima več let monopol gasilskih prireditev, prisostvoval od Slovencev samo še župan Lovšin, ampak je res, da se je te veselice udeležilo veliko število Slovencev iz Kočevja in oklice, Ribnice, Dobrega polja in Sodražice.«

V Kočevju, dne 14. julija 1938..

Z odličnim spoštovanjem:

Lovšin Anton, predsednik občine.

*

»V našem listu z dne 13. julija 1938 smo smo na drugi strani pod naslovom »Zadnji dan učiteljskega zborovanja« poročali o letnem občnem zboru Jugoslovanskega učiteljskega udruženja-sekcije za dravsko banovino v Ljubljani. V tretjem odstavku tega poročila smo, navajajoč ugotovitve »Učiteljskega pokreta« o čemer je poročal gosp. Mencej pomotoma navedli stavek: »Razen tega so otroci politično razrvani«. Kakor smo naknadno ugotovili, o kaki politični razrvanosti na tem zborovanju sploh ni nihče govoril, pač pa je bil v zvezi s poročilom g. Menceja sprjet sklep, da se opozori našo javnost na izredno težek gospodarski in socialni položaj našega otroka, zaradi česar je potrebna nujna pomoč, ker je v nevarnosti zdrava življenjska bodočnost našega naroda.«

LETOVIŠČARJEM SE PRIPOROČA GOSTILNA PRI »MAČKU«, POLJANE NAD ŠKOFJO LOKO.

Izza naših meja

Svečanosti in kongres »Dopolavora« v Lokvah pri Gorici! V nedeljo, 24. julija bo v Lokvah pri Gorici velik kongres fašistične delavske organizacije »Dopolavoro« (po delu). Ob tej priliki se bodo vršile razne športne prireditve, ples in seveda tudi govori, ki jih bodo imeli razni zastopniki. Za to svečanost je napovedan zelo velik obisk. Lokve so po zimi znan smučarski kraj ter štejejo med našimi ljudmi mnogo izvrstnih smučarjev, ki so pri tekmovanjih vedno na prvih mestih.

Težka nesreča je zadela Marka Ribariča iz Vodic. Siromak je gnal ovce na pašo in sicer precej daleč iz vasi. Nenadna nevihta, ki je nastala, mu je onemogočila, da bi se vrnil domov in se je skril v zavetje. Toda nenadoma je treščilo vanj in ga ubilo. Pokojnik je bil zaveden in pošten ter je njegova žalostna smrt težko odjeknila.

Kakor so včasih uprizarjali številne svečanosti po naših krajih, ko so sadili spominska drevesca, v spomin na Mussolinijevega brata Arnalda, tako so pričeli pred kratkim z novo akcijo v tem smislu in sicer s postavljanjem drogov za zastave. Prvi tak drog je bil postavljen že pred dvema letoma tik meje pri Hotederšici, ki je kovinski in izredno visok. Kmalu nato so pričeli s slično akcijo tudi drugod in letos je ta dosegla višek tako, da so n. pr. v preteklih tednih blagoslovili na Goriškem okoli 30 drogov. Prvi drog v Hotederšici je postavila menda država in so znašali stroški zanj lepo vsoto. Te nove drogove pa postavljajo iz »prostovoljnih« in občinskih prispevkov. Pod 20 m visokim drogom je navadno velik cementni podstavek, ki ga često blagoslove ob posebni svečanosti. V tem kamnu je često kak relief ali pomemben napis. Pri vseh svečanosti je skoraj vedno prisoten pokrajinski fašistični tajnik, ki prvi dvigne veliko dragoceno trobojnico, ki bo ob vseh svečanih prilikah vihrala na drogu in jo morajo običajno darovati in zvesti domačinke.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometersko stanje	Temperatura v C°: največja	Temperatura v C°: najmanjša	Relativna vlaga v %	Oblačnost 0–10	Veter (smer, jakost)	Padavine: m/m	Padavine: vrsta
Ljubljana	763·5	27·4	15·4	82	0	0	—	—
Maribor	762·4	24·8	15·0	80	0	0	—	—
Zagreb	763·9	29·0	13·0	70	0	0	—	—
Belgrad	762·9	31·0	17·0	80	0	N_1	—	—
Sarajevo	764·4	27·0	12·0	90	mgl. 10	0	—	—
Vis	761·4	26·0	20·0	70	0	NW_2	—	—
Split	761·2	24·0	22·0	40	2	NE_1	—	—
Kumbor	759·6	29·0	22·0	60	0	N_1	—	—
Rab	762·3	28·0	21·0	40	0	0	—	—
Dubrovnik	759·5	30·0	21·0	40	0	NE_3	—	—

Vremenska napoved: Večinoma jasno in toplo vreme, krajevne nevihte.

Splošne pripombe o poteku vremena v Ljubljani od včeraj do danes: Včeraj je bilo do 7.10 megleno. Ob 7.10 se je zjasnilo in ostalo večinoma jasno do 11. Ob 11 se je nekoliko pooblačilo, vendar pa je ostalo pretežno jasno ves dan. Zvečer je oblačnost nekoliko narasla.

Koledar

Sobota, 16. julija: Marija Karmeljska.
Nedelja, 17. julija: Aleš.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyrševa c. 43; mr. Trnkoyzy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Šelnburgova ul. 7.

Občnega zbora Električne zadruge v Šiški v nedeljo ne bo, ker ga ni sklical nihče, ki bi bil za to poklican. Zato je napoved občnega zbora v »Jutru« in »Narodu« le potegavščina ljudi, ki bi radi imeli vsak dan vsaj en občni zbor.

Jurček in Klepetulja vas takoj spravijo v smeh in dobro voljo. Zato vsi jutri, v nedeljo, ob 8 zvečer k Sv. Krištofu, kjer uprizori Prosvetno društvo sv. Cirila in Metoda, Bežigrad p. Kazimir Zakrajškovo ljudsko igro »Pri kapelici«. Igra se vrši na prostem. Ker je čisti dobiček namenjen za zidavo prosvetnega doma, katerega Bežigrad nujno potrebuje, ste vsi vljudno vabljeni.

Igralska skupina »Slovenska scena mladih« prične s študijem v sezoni 1938-39, in sicer pod novim umetniškim vodstvom, dne 1. avgusta. Vsi interesenti, ki žele sodelovati v omenjeni skupini se lahko javijo osebno ali pismeno na naslov: Uprava »Slovenska scena mladih«, Ljubljana VII. Podmilščakova 39. (Osebno se lahko javite od 6.—7. ure zvečer.)

VEČ ZIDARJEV sprejme družba »Gradi-dom«, Sredina 15.

Rejci malih živali, iz vseh krajev Slovenije, združeni v Zvezi društev rejcev malih živali s sedežem v Ljubljani, in rejci iz ostalih banovin, prirede v času jesenskega ljubljanskega velesejma od 1. do 12. septembra 1938 pod najvišjim pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II. svojo **I. Zvezno banovinsko razstavo vseh vrst malih živali in proizdukov** iz te reje. Prireditve v tem obsegu Ljubljana še ni videla. Vsa prireditev bo obsegala do mala polovico velesejma in bo prikazala nazorno sliko požrtvovalnega dela za povzdig našega malega gospodarstva. V nedeljo, dne 4. septembra bo v Ljubljani tudi I. kongres rejcev malih živali, kjer se zbero skupaj rejci iz vseh krajev države in celo iz inozemstva. Na programu so razna predavanja, tečaji, ekskurzije. Vse priprave za prireditev od strani rjecev malih živali kažejo, da bo naše občinstvo na jesenskem ljubljanskem velesejmu deležno zopet novih senzacij.

Prebivalstvu Ljubljane!

Župana obmejnega Maribora vabi vse Slovence in Jugoslovane na veliki narodni tabor, ki bo 14. avgusta t. l. v Mariboru, ko severna Slovenija proslavi 20-letnico kraljevine Jugoslavije.

Ta veseli jubilej naše države proslavi Maribor z veliko kulturno razstavo od 6. do 15. avgusta t. l., kjer pokaže svoj narodni razvoj v svobodni državi, predvsem pa v nedeljo prde Velikim šmarnom 14. avgusta, ko na velikem narodnem taboru ponovi prisego dano na taboru pred 70 leti in izpolnjeno pred 20 leti.

Z zavestjo velikega pomena mariborske proslave ponosnega praznika naše kraljevine Jugoslavije za vso severno Slovenijo in za mesto Maribor se pridružujem predsedniku mestne občine mariborske ter priporočam vsemu prebivalstvu Ljubljane, glavnega mesta Slovenije, naj se zlasti narodnega tabora dne 14. avgusta v Mariboru udeleži v čim največjem številu ter skupno z mariborskimi meščani in sploh s prebivalstvom severne Slovenije manifestira za trdno mejo in varno domovino! — Dr. Juro Adlešič, l. r. predsednik mestne občine ljubljanske.

Brzoturnir v Trnovem

Pokalni brzoturnir SK Grafike jutri ob pol 9 na igrišču SK Jadrana. Način tekmovanja na nogometnih brzoturnirjih je za gledalce, kakor tudi za sodelujoča moštva izredno privlačen, to pa zaradi tega, ker igra ne postane nikdar dolgočasna. Moštva morajo namreč v zelo kratkem času iskoristiti svoje prednosti, da se plasirajo v finale, ker traja vsaka tekma le 2-krat 30 minut. Za pokal, ki ga zmagovalcu poklanja Grafika, se bodo borili poleg te še klubi: Svoboda, Reka in Jadran.

Srečanje med temi klubi so bila zanimiva in vedno borbena, tako da bo vsak gledalec gotovo prišel na svoj račun.

Kot prvi par nastopi Jadran proti Reki, nakar sledi srečanje med Svobodo in Grafiko. Zmagovalca iz teh tekem nastopita nato v odločilnem finalu. Jasno je, da bodo klubi nastopili v svojih najmočnejših postavah. Vabimo vse cenjeno občinstvo in vse naše prijatelje, da nas obiščejo jutri na igrišču Jadrana. Vstopnina propagandno nizka.

Odmevi iz Amerike

Clevelandske svečanosti so pridobile v Združenih državah velik sloves našemu mestu

Ko se je ljubljanski župan dr. Juro Adlešič odpravljal zastopat naše mesto v Ameriko, tudi v svojih najbolj optimističnih željah nismo mogli pričakovati tako velikih uspehov, kakršni so se porodili po clevelandskih slavnostih in pri obiskih drugih selišč naših izseljencev v korist naših rojakov onkraj morja in tudi v velik prid ugledu našega mesta v Združenih državah.

Dva meseca sta že minula po clevelandskih slavnostih in ameriški slovenski in tudi angleški časopisi še vedno popisujejo posamezne dogodke na potu predtavnika našega mesta ter razglabljajo pomenljive posledice obiska, ki je v resnici navezal mnogo novih zvez med staro in novo domovino.

Gotovo so ta obisk in njemu sledeči obiski naših rojakov, zlasti pa ameriške Slovenske ženske zveze tudi pripomogli k tako mnogo obetajočemu ustanovnemu dnevu Izseljenske zbornice. Vsak dan se pojavljajo novi dokazi večjega zanimanja stare domovine za naše rojake v inozemstvu in vsak dan čitamo nove predloge, kako bi medsebojne zveze še okrepili in pomnožili v splošno korist vsega našega naroda in države.

Ljubljana je s svojimi pozdravi poslala Clevelandu tudi kip slovenskega dekleta v narodni noši, ki so ji Američani dali takoj ime.

„Miss Slovenia"

Skromni dar našega mesta stoji sedaj na najčastnejšem prostoru v zbornici clevelandske mestne hiše in milijonsko »ameriško Ljubljano« — Cleveland neprestano opozarja na njeno malo sestro — našo Ljubljano. Prikupni kipec v milijonskem mestu vzbuja splošno zanimanje in časopisi z zadoščenjem poročajo, da Američani najrazličnejših narodnosti sedaj vabijo slovenske narodne noše tudi na svoje največje slavnosti.

Tako so slovenske narodne noše in Slovenke v svojih raznovrstnih mičnih krojih telovadnih krožkov vzbujale največje zanimanje in občudovanje pri paradi pod pokroviteljstvom clevelandske mestne vlade, ki se je je udeležilo pol milijona ljudi in take Cleveland doslej še ni videl. »Miss Slovenia« je torej že dokazala svojo veliko propagandno moč, saj so bile z narodnimi nošami množice posredno opozorjene tudi na njeno slovensko domovino, ki Američane vedno sprejema z največjim spoštovanjem.

Te dni je pa župan ameriške Ljubljane g. Harold H. Burton poslal ljubljanskemu županu veliko fotografijo z napisom, ki v slovenskem prevodu slove: »Gospodu dr. Juru Adlešiču, županu ljubljanskemu, z mojim visokim osebnim in službenim spoštovanjem Harold H. Burton, župan Clevelanda, Ohio, 15. maja 1938.«

Na fotografiji vidimo »Miss Slovenijo« med županoma Ljubljane novega in starega sveta

Dvoje zahvalnih pisem

Za tem »odpustkom« je pa iz Amerike prišlo tudi naslednje pismo, ki se slovensko glasi: »Moj dragi dr. Adlešič! Bila je velika sreča, da sem mogel srečati Vas in gospo soprogo ob Vajinem obisku Clevelanda. Naše mesto se še posebej čuti srečno, da imamo tu ta lepi spomin na Vajin obisk v obliki »Miss Slovenije«. Prav tako sem tudi srečen, da Vam lahko pošljem za spomin na izročitev statuete, darila Ljubljane mestu Clevelandu, fotografijo, ki kaže Vas in mene, stoječa poleg te »Miss Slovenije«. Prosim sprejmite s tem moje osebne pozdrave Vam iskreno vdani Harold H. Burton, župan.«

Pa tudi pittsburška univerza je županu dr. Adlešiču še pismeno zagotovila svojo veliko zahvalo za darilo slovenskih mest. Med drugim piše rektor:

»Moj dragi dr. Adlešič! Želim izraziti uradno zahvalo upravnega odbora za ta darova in moje osebno zadovoljstvo, da bosta portreta Jurija barona Vege in Franceta Prešerna visela v Katedrali vede. Veseli nas, da imamo tako živi podobi teh dveh velikih prosvetljencev, ki sta umotvor dveh odličnih slovenskih umetnikov Božidarja Jakca in Mateja Sternena. Prosim, da izrazite članom mestnega sveta ljubljanskega in drugih mest ter rektorju ljubljanske univerze naše veliko spoštovanje, ki ga čutimo za njih skrb za Katedralo vede in jugoslovansko sobo. Pišem naravnost tudi škofu dr. Rožmanu, ker mi je znano, da je sprožil misel za podaritev teh portretov jugoslovanski sobi on sam po svojem obisku v Združenih državah leta 1935. Iskreno obžalujem, da so mi okoliščine preprečile izredno srečo, da bi se bil sestal z Vami in z gospo Adlešič med Vašim bivanjem v Pittsburghu. Iskreno Vaš John G. Bournan, kancelar (pri nas rektor).«

Veliko priznanje slovenskim umetnikom

Ker sta v tem pismu omenjena umetnika, ne smemo pozabiti, da je clevelandski župan pri slavnostnem sprejemu »Miss Slovenije« iz rok ljubljanskega župana v vojem zahvalnem govoru še posebno poudarjal, da pozna odlična dela slavnega slovenskega umetnika Toneta Kralja, ki je res tudi v Ameriki že večkrat razstavil zlasti svoje grafične liste in jih tudi na drugih razstavah že več prodal ameriškim javnim in privatnim zbirkam. Naših fotografskih umetnikov ni treba niti omenjati, saj vendar vsi vemo, da je Ljubljanski fotoklub v Ameriki pridobil svetovno prvenstvo in da njega člani z največjih ameriških razstav neprestano dobivajo odlikovanja. Poleg strokovnih revij tudi krasni ameriški reviji »Coronet« in »The Globe« v vsaki številki objavljata reprodukcije po fotografijah naših amaterjev in s tem ameriško javnost seznanjata z lepotami naših krajev in slikovitostmi našega mesta ter značilnostmi našega naroda. Ko je ljubljanski župan v Ameriki razdelil tudi nekaj kopij Korničevih »Deklet pred procesijo«, so ga obdarovanci opozorili na reprodukcijo sprejetega originala v reviji »Camera Craft«, ker je ta slika prav tedaj v San Franciscu dobila drugo nagrado. Naši fotoamaterji naj bi čimprej izkoristili svoje ugledno stališče v Ameriki s prireditvijo velike razstave svojih najboljših fotografij naših krajev in ljudi v Clevelandu, a ta razstava naj bi nato romala še po drugih ameriških velemestih. Za vsestranski uspeh se jim gotovo ni treba bati!

Ameriški listi nam pa naposled javljajo tudi še to, da je tvrdka »Audio Sciption« na Brodwayu v Newyorku na aluminijaste plošče posnela vse govore radijske oddaje pred clevelandsko slavnostjo ter je te plošče vodstvo Jugoslovanskega vrta že poslalo v Ljubljano županu dr. Adlešiču, da jih bo tudi ljubljanska radio postaja lahko oddajala, ker jih tedaj nismo čuli.

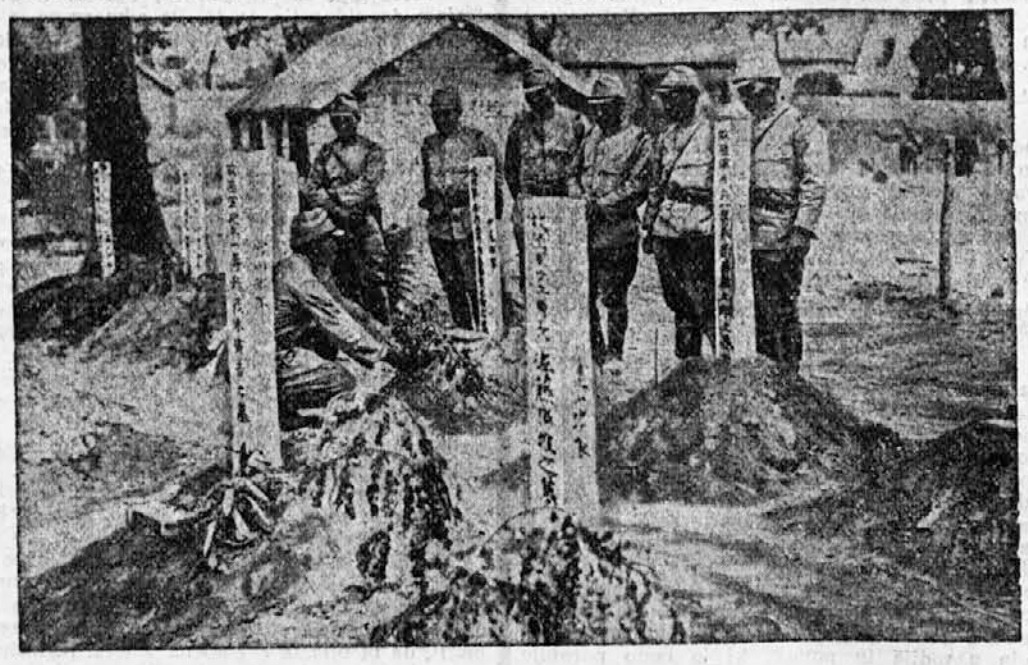

Japonski vojaki na grobovih svojih tovarišev, ki so padli na lunghajskih bojiščih.

Dragocen zaklad sredi gozda

V bližini mesta Frankfurta so delavci v bližini nekega gozda naleteli na dragoceno najdbo, ki menda tudi nima primere. V globini pol metra v zemlji so odkopali pločevinasto posodo, ki je bila do roba polna raznih biserov. Med njimi je bilo tudi nekaj diamantov. Poleg te so odkopali na tem mestu tudi še nekaj drugih pločevinastih posod, v katerih je bilo nekaj kilogramov zlata, platine, srebra in drugih dragocenih kovin. Gozd, v katerem so našli te dragocenosti zakopane v zemlji, je star komaj trideset let. Zato domnevajo, da tudi omenjeni zaklad ne počiva dlje na tem kraju kot 30 let. Policija je tudi povedala svoje mnenje in pravi, da so te dragocenosti najbrž zakopali na tem kraju tatovi z namenom, da jih čez gotovo dobo, ko ne bo več tako sumljivo, spet odkopljejo in spravijo v denar. Vendar pa tudi to še ni ugotovljeno, kje naj bi bil ves ta zaklad pokraden in kdo naj bi bili tatovi. Morda so kje za zamreženimi okna zaradi kakšnih drugih tatvin, ali pa jih že davno ni več med živimi.

Moč zasebnega šolstva v Franciji

Predsednik »Odbora za katoliški pouk« škof Richaud je dal sledeče podatke o katoliški zasebni šoli v Franciji. Univerzitetni pouk je dan na katoliških institutih v Parizu, Lyonu, Lille-u, Angers-u in Toulouse-u. Profesorjev je 410, akademikov 4219.

Zasebna srednja šola ima 909 zavodov in sicer 571 za dijake in 338 za dijakinje. Profesorjev 13.000. Dijaštva 160.000. Osnovna zasebna šola obsega 10.578 šol. Za dečke 2198 in za deklice 7.590. Število otrok je 1,061.000.

Strokovno zasebno šolstvo ima 39 tehničnih šol, 134 poklicnih šol. Za dekleta je še posebej pet velikih zavodov. Poleg tega je seveda še vse polno gospodinjskih šol, raznih tečajev itd.

Računajo, da zasebno šolstvo prihrani državi približno milijardo in pol frankov na leto. Katoličani v Franciji se upravičeno bore za to, da država podpira tudi zasebne šole, kar dela že Anglija, Holandija, Belgija, Italija in drugod. V borbo za pravice zasebnega šolstva v Franciji posebno posegajo velike organizacije staršev.

Priprava za snemanje plastičnih filmov

Jožef Walentin, ki je zaposlen pri kinematografski družbi Universal, je znašel neko stekleno pripravo, ki sestoji iz dveh steklenih okenc spojenih v kotu 45 stopinj in ki je postavljena med dva filmska aparata. Ta priprava snema predmete popolnoma ločeno od ozadja kot popolna stereoskopija ter omogoča s tem tudi tridimenzionalno namesto sedanjega dvodimenzinalnega fotografiranja. To pomeni, da bomo s filmskimi aparati odslej mogli izgotavljati docela plastične filme.

„Žena s tremi obrazi"

Varšavski zdravniki se bavijo zdaj s čudnim medicinskim pojavom. To je 29 letna žena nekega ključavničarja, ki se je je zadnje čase prijelo ime »žena s tremi obrazi«. Zjutraj ima ta nenavadna ženska čisto normalno, prav takšno barvo obraza kot drugi ljudje. Opoldne postane siv, zvečer pa temno moder. Zdravnikom ta pojav ne gre v glavo in še niso mogli ugotoviti njegovih vzrokov. Kakor pri vsaki nerazumljivi stvari, pa je tudi pri tej precej raznovrstnega ugibanja. Najuglednejši zdravniki so prepričani, oziroma vsaj domnevajo, da gre pri tej ženski za zastrupljenje krvi.

»Slovenski dom« je edini katoliški popoldnevnik!

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 16. julija: 12 Na ploščah bomo zdaj igrali, a kaj, ne bomo vam izdali — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Na ploščah bomo zdaj igrali, a kaj, ne bomo vam izdali — 14 Napovedi — 18 Prenos promenadnega koncerta iz Ljubljane (godba »Sloga«) — 18.40 Ob 20 letnici dobrovoljskega gibanja (g. I. Grčar) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Veličastne manifestacije v Zagrebu leta 1918 za zedinjeno Jugoslavijo (Kosta Domazetović, gb) — 19.50 Pregled sporeda — 20 O zunanji politiki (g. dr. Al. Kuhar) — 20.30 Prenos opere »Manon« iz Rog. Slatine. Sodeluje operni zbor in zdraviliški orkester. Dirigent Anton Neffat; v odmoru: poročila in napovedi — 23 Poročilo o XX. mednarod. katol. esperantskem kongresu v Ljubljani.

Drugi programi

Sobota, 16. julija: Belgrad: 20 Nar. pesmi, 21 Rad. ork., 22.15 Nar. napevi, 23 Lahka in ples. gl. — *Zagreb:* 20 Dueti, 20.30 Lahka gl., 21 Mandolinski konc., 21.30 Vok. konc., 22.20 Ples. gl. — *Varšava:* 18.10 Klavirski konc., 19 Arije in pesmi, 21.10 Nar. pesmi — *Praga:* 19.20 Zab. konc., 21 Brno, Serenada, 22.30 Jazz — *Sofija:* 19.30 Pevski konc (D. Vlahova), 20 Klavirski konc. (Kalova), 21.45 Lahka in ples. gl. — *Budimpešta:* 18.55 Koncert vojaške godba, 21.45 Jazz, 22.45 Konc. opernega ork. — *Milan:* 19.30 Citre 21 Iz Cremone, Seviljski brivec, opera — *Rim:* 19.30 Citre, 21 Harlekinska svatba (komedija), 21.45 Konc. tria, 23.15 Ples. gl.

Josip Koder, član zloglasne Pintaričeve tolpe. Banovina je razpisala 3000 din nagrade za tistega ki bi se mu posrečilo Kodra izslediti.

Hervey Allen:

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

27

Pridirjala je starka s sovjim nosom in zmešanimi lasmi, ki so ji padali na čelo. Nosila je ogromen bakren kotel. Kotel so napolnili s snegom in ga postavili k ognju tajat in gret.

V vsej hiši je bilo ognjišče edini prijazni prostor. Bilo je široko, globoko in nalagali so nanj mogočne čeke.

Tu so se le redko in samo v stiski oglašali potniki. Pri ljudeh ni bilo sledu niti o navadni trgovski prijaznosti.

Don Luis se je moral zadovoljiti z nekaj ovsenega pšena, s trdim kozjim mesom in s požirkom nič vrednega vina. Sedel je za nepokrito mizo na edinem stolu, ki so ga imeli. Sancho se mu je zvil k nogam in je že spal, kar se je dalo blizu pri ognju. Iz njegovega mokrega plašča je udarjala sopara. Smrčal je v pravilnih presledkih.

Starka in še nekaj žensk je z Lucio odšlo k Marii. Kadar je ponehal vihar, je markiz slišal njihove korake. Donelo je, kakor da stopajo po nečem. Marijino vpitje je prenehalo.

Nenadno je kotel vzkipel. Bati se je bilo, da bo zadušil ogenj.

Don Luis ga je prijel in zavpil. Starka je pritekla in mu nekaj klepetala v tujem narečju, katerega ni razumel. Nos se ji je skoraj stikal z brado. Pljunila je v kotel, naredila čezenj križ in vrgla vanj prgišče suheha listja.

Čista snežnica se je motno zelenela. Starka je vzela kotel in odšla z njim.

Markiz je bil truden od čakanja. Če je prišel otrok na svet, ni torej nič zavpil.

Don Luis se je zavil v plašč in se stegnil po mizi. Noge je potisnil k ognju, glavo pa položil na majhno popotno torbo.

Ure so tekle, bilo je že polnoči.

Nekoč je zaslišal, kako so ženske šepetale. Vrata so se odprla in nekdo je prišel ven. Zdelo se je, da si v nečem niso edine. A kaj ga je to brigalo. Obrnil se je na drugo stran in zaspal.

V prostoru poleg je ležala Maria in strmela v strop. Starka ji je na roke in noge polagala razgrete kamne, zavite v cunje. A to ni nič pomagalo, njene noge so se vse bolj hladile.

Lucia je bila odšla v drugo sobo in je zdaj sedela na stolu, kjer je bil prej markiz. V naročju ji je ležal moški novorojenček. Zdaj pa zdaj ga je prijela in ga položila tako, da ga je ogenj grel še po drugi strani.

Otročiček se je malo gibal in dihal. Temna rdečica, ki je ležala kakor senca na njegovem obrazu, je začela bledeti. Proti jutru je včasih šibko zavpil.

Don Luis se je prebudil, ga pogledal, a ni dejal ničesar.

Lucia je otročička zavila in mu postlala na kolenih. Zaspal je in tudi ona je kmalu padla v trudno spanje.

Don Luis je nalahno vstal in šel na ono stran k ženi.

Ko je vstopil se je prestrašil, zakaj videl je, da ji pri vznožju gore sveče. Ležala je čisto mirno. Ni bilo mogoče dvomiti: še enkrat so ga okoliščine premagale.

Lahen šum ga je predramil, da se je ozrl. Starka je stala poleg njega in mu iztezala roko.

Markiz se je grenko nasmehljal. Moral je torej za vse skupaj še plačati!

Pobrskal je po žepih, potem se je domislil: Sklonil se je čez Marijo, ji snel poročni prstan in ga spustil stari čarovnici v iztegnjeno roko. Pod prstanom je Maria nosila zdrsan zlat obroček, ki ga Don Luis še ni nikdar videl.

»Otroški nakit«, si je mislil.

Od ledenega hladu njene roke ga je še zdaj zeblo na dlani. Celo prstan je bil mrzel.

Starka je stekla v jutranjo svetlobo, da bi pogledala, kaj je dobila. Čez noč je padlo veliko snega. V prvi rani svetlobi se je redki, sneženi zrak lesketal v ledeni bledi sinjini tiste barve, kakršna je v globinah mrzlih jezer.

Ko je starka podržala prstan proti vzhodni luči, se je zdelo, da se je v edinem vdelanem kamnu na njem zbrala iskra, obdana od sinjega leda, ki je pa ni mogel ugasniti. Starka je skrila zaklad na prsi in capljala po poti navzgor, da se je suh sneg vrtinčil okoli nje kakor prah.

»Jezus, Marija!« Bila je bogata.

Don Luis je stopil k ognju in si grel roke. Lucia je še trdno spala. Na obrazu so se ji kazale težke sledi žalosti in trudnosti. Usta je imela odprta. Otrok je ležal čisto tiho, nežne ročice so mu kakor tkanina počivale nad obrazkom.

Markiz je počasi potisnil dva čopa v ognju skupaj ter se grel dalje in gledal dvojico pri mizi.

Ali naj se čisto na tihem odpelje naprej in ta dva kar v spanju pusti? Ali naj vzame oba s seboj ali samo dete? Otroka bo treba čimprej krstiti. Morda ne bo dolgo živel in še tega greha markiz ni hotel vzeti na dušo.

Če bi dekle res vzel s seboj, bo že dobil sredstev in našel poti, da jo bo prisilil k molku. Vse te zgodbe mora biti konec. Pokopana mora biti tu, na tem kraju, hkratu s tisto malo lepega nezvestega prahu, ki je ležal na mrtvaškem odru v sosedni sobi. Morda jo bodo pokrili ledniki. Videl je že pokopališča po gorah, kjer so ledene strehe visele čez grobove in jih polagoma odplavljale.

Spet je z napol zaprtimi očmi pogledal Lucio. Pametneje bo, če ji da priliko, da bo te reči čisto pozabila.

Z brco je prebudil Sancha. Nekaj časa je bilo slišati, kako sta si šepetala.

Molk gorskih višin in zasneženega zimskega jutra je zavijal vas. Ženske, ki so se ponoči tako dolgo in tako obupno trudile, so odšle domov h kratkemu počitku. Celo živina v staji tam zadaj je ležala mirno in je bila vesela lastne toplote.

Sancho je nadvse skrbno in previdno okomatal mezge, ko so še jedli. Potem je po prstih šel h gospodarju in nosil v rokah majhen bakren kotel z oljem. Vrgel je vanj nekaj žerjavice in razpihal ogenj.

Don Luis mu je pohvalno prikimal. Odprl je potno torbo, ki mu je ponoči služila za blazino in potegnil iz nje čudno dolgo mošnjo na zadrgo. Bila je do polovice polna. Po kratkem iskanju je našel še drugo mošnjo. Iz nje je jemal neslišno zlatnik za zlatnikom in z njimi napolnil dolgo mošnjo, kakorklobaso. Na vrh je položil na drobno zganjen listič, na katerega je nekaj načečkal, potem pa je mošnjo krepko zadrgnil.

Popotno torbo je odprl, kar se je dalo in jo postavil poleg Lucie: Ne, bila je premajhna. Spet jo je zatisnil, odšel ven h kočiji ter se vrnil z večjo črno torbo, ki je bila Marijina.

Spet jo je postavil poleg Lucie na tla in jo odprl.

Nekaj srebrnih toaletnih predmetov je ležalo v njej. Na dnu je bil Marijin črni jezdni plašč.

Don Luis je srebrnino položil v ogenj tam, kjer je najmočneje gorel. Ko se je spet sklonil k torbi, da bi zgrnil plašč, je začutil pod blagom trd predmet in ga nepotrpežljivo potisnil stran.

Lucia je še vedno spala svoje utrujeno spanje. Z eno roko je trdno držala plenico ob novorojenčkovi glavi.

Don Luis ji je vzel plenico iz roke kar je le mogel previdno in ji dal držati mošnji z zadrgo. Malce se je zdrznila, potem pa so se ji prsti oklenili mošnje.

Don Luis je smehljaje se stal pred njo vse, dokler ni spet pravilno dihala. Poleg njega se je zlato okovje z Marijinih krtač za lase začelo v ognju topiti. Kmalu je brez soja ležalo v pepelu.

Don Luis je zdaj vzel otroka Luciji s kolen z naglim, toda neskončno lahkim gibom ter ga položil v torbo na tleh. Torbo je zaprl ter z njo po prstih šel iz sobe. Skrbno je gledal, da jo je držal naravnost.

Na pragu se je še enkrat obrnil: Lucia je trdno spala. Čez naslanjalo je bilo videti samo rob njenega visokega glavnika.

Markiz je nalahno korakal po globokem snegu do kočije, postavil torbo vanjo, vstopil še sam in zaprl vrata za seboj.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 din, za inozemstvo 25 din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 4001 do 4005. Uprava: Kopitarjeva ulica 6
Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček